

**FERİT EDGÜ'NÜN “TUHAF AİLE” ADLI KÜÇÜREK ÖYKÜSÜNÜN
İZLEKSEL ÇÖZÜMLEMESİ¹**

**A THEMATIC ANALYSIS OF THE SHORT-SHORT STORY
"STRANGE FAMILY" BY FERİT EDGÜ**

**ТЕМАТИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ НОВЕЛЫ ФЕРИТА ЭДГУ “СТРАННАЯ
СЕМЬЯ”**

Vedi AŞKAROĞLU*

ÖZ

Modern insanın belki de hiç sorgulamadan ön kabul olarak benimsediği bir olgu olan iletişimin ortadan kalkması insana özgü en temel niteliklerden birisinin yitimidir. Bu modern insanın kelimenin tam anlamıyla yaşadığı bir gerçeklik olmasa da simgesel boyutta insani vasıfların somut hali olan sosyalliğin, toplum içinde yaşama niteliğinin ve toplu varoluş biçiminin anlamının yok olmasıdır. Ferit Edgü'nün “**Garip Aile**” adlı küçürek öyküsü, modern insanın bir arada yaşamasına rağmen, diğer insanlarla kendisi arasında oluşan iletişimsizlik sorununu simgesel boyutta işler ve bu yüzden tıkanan iletişimin insanlar arasında ilkel bir birliktelik olgusuna dönüşmesini anlatır.

Açar Sözcükler: Bellek Yitimi, Aidiyet, Kimlik, İletişim, Modern İnsan

ABSTRACT

The loss of communication, which modern man takes for granted, is the loss of one of the most basic human properties. Although this is not a literal case modern man experiences, such a possibility might mean the loss of socialisation, the ability to live in a community and co-existence forms in a symbolic level. The short-short story titled “Strange Family” by Ferit Edgü deals with man’s problem of communication with others in a symbolic way and focuses on how, for this reason, this lack of communication turns into primitive co-existence.

Key Words: Memory Loss, Sense of Belonging, Identity, Communication, Modern Man

Аннотация

Порой современный человек заранее не спрашивая входит в контакт с другим человеком. Можно считать, что упразднение такого вида отношений станет потерей свойственным для человека одной из части основных характеров человечества. В реальности, в жизни у современного человека так и происходит, а символически это можно считать, как утеря коммуникабельности, свойства житья в обществе и коллективного существования. В Новелле Ферита Эдгу “Странная семья”, не смотря на совместную жизнь современных людей, символически отражаются

¹ . DOI : 10.17498/kdeniz.802

* . Yrd. Doç. Dr. Ardahan Üniversitesi, İBEF, TDE Bölümü, Ardahan.
vediaskaroglu@ardahan.edu.tr

недопонимания между ними и указывается превращение этих отношений к примитивному единству.

Ключевые слова: потеря памяти. Отношение, контакт, современный человек.

1. Giriş

İnsan birçok nedenden ötürü iletişim kurma gereksinimi hisseder. Bu iletişimi zorunlu kılan nedenler arasında, anlaşılma ihtiyacı, kendi sıkıntılarını başkalarıyla paylaşarak onlarla ortak bir deneyim dünyası oluşturma, başkalarının sıkıntılarını da görüp kendi sıkıntılarını unutmaya, ortak bir bellek oluşturup kendini gelecek nesillere aktarma, başkalarını eğitime gibi nedenler sayılabilir. Gasset'e göre, insan diğer hayvanlardan farklıdır, çünkü "söyleyecek çok fazla, sıra dışı bollukta şeylere sahip"tir (1998:144). İnsanın söyleyecek çok fazla şeye sahip oluşunun amaçlarından bir tanesi de, kendi yalnızlığını yok ederek kendisine yoldaş oluşturmak, bir toplum ve topluluk kurmak, kurduğu bu toplumu kalıcı hale getirmek, aynı zamanda da bu toplumun kendi istediği doğrultuda bir şekilde girerek, istenen davranış, düşünce ve yaşayış sistemine tabi olmasını sağlamaktır. Başka bir ifadeyle, insan sosyal bir varlık olması nedeniyle, başkalarında kendini görmek, varlığını sürdürmek, güvende olduğunu hissetmek ve neslinin devamını sahip olduğu kazanımları miras bırakarak sağlamak zorundadır.

Bütün bu amaçlar doğrultusunda, insan bir toplum ve varoluş biçimi oluşturmanın peşindedir. Bu amaçla, dili yaratan ve geliştiren insan, ulaştığı uygarlık seviyesini sürdürmek için şiirlerle, oyunlarla, öykü ve romanlarla bu türden bir dünyanın kurulmasına aracılık eden vasıtaları kurar. Bu denli gelişkin düşünce, duygu ve deneyim araçlarına sahip insanın birdenbire, ilkel insanların, henüz dili kullanmadığı bir zamana geri döndüğünü düşünün. Dili oluşturan simgeler olmasına rağmen, bu simgeler her kişi tarafından farklı algılanmakta ya da hiç anlaşılmamaktadır. İletişimin tümüyle bitişinin, ölümünün ve sosyal alanda ilkel bir varoluş tarzının yeniden yaşanmasıdır bu durum. Modern insanın belki de hiç sorgulamadan ön kabul olarak benimsediği bir olgu olan iletişimin birdenbire ortadan kalkması insana özgü en temel niteliğin yitimidir. Bu modern insanın kelimenin tam anlamıyla yaşadığı bir gerçeklik olmasa da simgesel boyutta insani vasıfların somut hali olan sosyalliğin, toplum içinde yaşama niteliğinin ve toplu varoluş biçiminin yok olmasıdır. Bu yok oluş yavaşça modern dünyanın bir olgusu haline gelmektedir. Bradbury'e (1977) göre, "modernizm, gelecekçilik ile nihilizmin, devrimcilikle muhafazakarlığın, doğalcılıkla simgeciliğin, romantizmle klasisizmin olağanüstü bir bileşimidir. Teknolojik bir çağın hem kutlanmasıydı, hem mahkum edilmesi; eski kültür düzenlerinin sona ermiş olduğu inancının kabulüydü, ama aynı zamanda bu korku karşısında derin bir umutsuzlanmaydı; yeni biçimlerin tarihselcilikten ve dönemin basınçlarından kaçışlar olduğu yolunda inançlar ile bu biçimlerin tam da bu olguların yaşayan birer ifadesi olduğu yolundaki inançların bir karışımıydı" (Harvey, 2012:38). Fiili anlamda olmasa da, insanlar modern dünyada artık kendi varoluş evrenlerine hapsolmuş hale gelmekte ve diğerleri ile bir iletişim kurma gereksinimi hissetmemektedirler. Teknolojik gelişmeler, bir açıdan hayatı kolaylaştırırken, diğer açıdan insanlar arası ilişkileri yok etme gibi sonuçlara yol açmaktadır. Yeni yaşam tarzı her geçen gün markası, nitelikleri, şekli ya da rengi değiştirilerek insanlara bir yeni tüketim malzemesi olarak sunulan teknolojik aygıtların sunduğu rahatlıkla koşut biçimde yeni bir şekil almaktadır. Yeni yaşam tarzının bir umut mu, umutsuzluk mu, gelecek kurgusu mu bir insani yitim mi, insanın doğaya karşı bir zaferi mi doğasını yitirmesi ile özdeşleşen bir yabancılaşma mı olduğu tartışılması gereken önemli bir husustur. Sosyolojik

ve psikolojik açıdan konuya farklı yaklaşımlar gösterilebilir, ancak iletişim söz konusu olunca, insani özden ve toplumsallıktan uzaklaşıldığını söylemek yerinde bir saptama olacaktır. İnsanlar televizyonlara, internete o kadar gömülmüş durumdadır ki birbirleri ile konuşmak ve birbirlerini yaşamak yerine sanal bir dünyanın mahpusu olarak varlıklarını sürdürür hale gelmektedirler.

Dil anlamdır, hayatı anlama ve anlamlandırmadır. Günümüz dünyasında, “Deneyim ve dil, projelerin ve değerlerin yerini alır, kolektif eylem de tıpkı tarihin anlamı gibi, tüm varlığını yitirir” (Touraine, 1995:214). “**Tuhaf Aile**”, dilin de yitimini ve bu yüzden de iletişimsizliğin artan boyutunu gözler önüne serer. Dilin yitimi tümünden bir anlaşmazlığı ve anlamsızlığı beraberinde getirir. Anlamsız olan sadece kaostur, insanın doğasına ters düşer, korku ve karamsarlık yaratır. Bu yüzden insan her zaman çevresini, doğayı, kendi cinsini, evreni, maddeleri, sosyal olayları anlamak ve kendi güvenliğini öne çıkararak içinde yaşanılabilen bir dünya yaratma çabasına girmiştir. Bu dünyayı güzelleştirmesi de gerekmektedir. Bu güzel kılma eylemi ise, ancak insanın hem kendi doğasını anlaması ve sosyalleştirmesi, hem de üzerinde olumsuz etki yapan, sosyal, kültürel, siyasi ya da ekonomik koşulların giderilmesi ile mümkündür. İşte dil ve iletişim tüm bu anlam uğraşlarının ve olumsuz etkilenmelerin üstesinden gelme savaşının, başka bir ifadeyle özgürleşmesinin somutlaşmış halidir.

Ferit Edgü’nün “**Garip Aile**” adlı öyküsü, modern insanın bir arada yaşamasına rağmen, diğer insanlarla kendisi arasında oluşan iletişimsizlik sorununu simgesel boyutta işleyen ve bu yüzden tıkanan iletişimin insanlar arasında ilkel bir birliktelik olgusuna dönüşmesini anlatır. Bu makalede, “**Garip Aile**” adlı öyküde işlenen bu ontolojik sorunun bir analizi yapılarak, modern insanın yalnızlaşması ve içine kapanarak “biz” olmayı başaramayan “ben” yığını haline dönüşmesi incelenecektir.

2. Modern İnsanın Trajijî: Kopuk Yaşamlar

Bir birey olarak insanın yaşamı toplumsal bir çevre ile örüntülüdür. Bir gruba ya da topluluğa ait olsun ya da olmasın, insan belirli bir topluluğun içerisinde yaşamak durumundadır. Bu nedenle toplumsal bir özne olma iddiasındaki insan, içinde yaşadığı toplumun bir bireyi olmasının yanı sıra değerlerinin de taşıyıcısıdır. Bir bakıma bireysel olarak ortaya koyduğu sözlü ya da yazılı üretim, o bireyin toplumsal olmasının zorunluluğundan, kendi doğasının dayatmasından kaynaklanır, çünkü ait olduğu kültürel ortam ve toplumsal olguların izleri o bireyin duygu ve düşün evreninde gezen atomlar halindedir. Bu atomlar bazen bilinç düzeyinde, iradenin doğrultusunda sunulan değerlerdir, bazen de dilsel yaratımın altında gizlenmiş şuursuz bir kimliğin kendini sözcüklerle, simgeler ve semboller yoluyla sunduğu gizil olgulardır.

Modernleşmeyle birlikte öznenin kaybolması, insanın sanayi nesnesi haline gelmesi, insan-makine ilişkisi içerisinde basit bir araç haline gelmesi ve bunun sonucu olarak bireyde ortaya çıkan ruhsal birikimlerin yarattığı olumsuz etkiler bireyin kendine ve topluma yabancılaşması sorununu da beraberinde getirmiştir. Yabancılaşma, günümüz dünyasının, postmodern diye nitelendirilebilecek küçürek öykü anlatılarında yerini sağlam bir şekilde alan izleklerinden belki de en önemlisidir. İletişim ve toplumsallaşmanın tersi bir kavram olan yabancılaşma doğrudan çağın ruhunu yansıtan hastalıklarından birisidir. Bu hastalık, insanın toplumsal bir özne olarak konumunu ve insani özünü yitirmesi anlamına gelir. Lucy’nin de belirttiği gibi, “*manadan yoksun ve kendinden geçmiş “postmodern” özne, bir kimlik oluşturmak için ne bilincine (yani Descartes’a) ne de doğrulamaya (yani Coleridge’e) güvenebilir, çünkü simulacrum’un toparlayıcı, göstergenin içini oyucu, farklılıkları yok edici rejiminin altında, kimlik gibi kesin hiçbir şey*

olması değildir” (2003:89). Nasıl yaşayacağı, nasıl davranacağı önceden belirlenmiş birey, kitle toplumunun sadece basit bir parçasıdır. Özgürlüğü kısıtlanmış, mekanikleştirilmiştir. Bu noktadan itibaren, bireyliğini, özne olma özgürlüğünü, kimliğini, kültürel değer taşıyıcılığı niteliğini ya da sosyal bir varlık olarak yaşayabilme özelliğini kaybeden insan iletişime, etkileşime, hemcinsleri ile birlikte ortak bir yaşam alanı oluşturmaya ihtiyaç duymaya başlar. Tarihte olmadığı kadar anlam yitimine uğrayan insanın bu boyutta bir anlam oluşturması ve anlaşılması gerekecektir. Bu insanın ontolojik bir sorunu haline gelmiştir.

“*Garip Aile*” çok çarpıcı bir cümle ile başlar: “*Buraya nereden geldiğimi bilmiyorum.*” Bu cümle doğrudan bir bellek yitiminin ifadesidir. Geline yer insanın kökenidir, kaynağıdır, geçmiştir. Kökenin bilinmemesi ise tarihsel zekası olan insanın çok yönlü bir yitime uğradığını anlatır. Geçmiş kavramı pek çok çağrışımı olan özel bir kelimedir.

İnsanın annesini, babasını, akrabalarını bilmemesi bir kökensizlik ve aidiyetsizlik anlatır. Korkmaz’ın ifadesi ile bu “*yurtsuzluk itkisi*”, insanın diğer insanlarla ontolojik bağlarının kopuşuna işaret eder. Bu bağların kopuşu, geçmiş gibi geleceğin de belirsizliğidir. Aidiyeti olmayan insan ne kendi yaşamında ne de toplumsal ortak yaşamda bir özne haline gelemez, çünkü nereden geldiği nereye gidebileceğini belirleyen ana unsurdur. Yönsüzlük her yön anlamına gelir. Her yöne gidebilen insan dış etkilere maruz bir konumdadır ve kolayca yönlendirilebilir, aldatılabilir, manipüle edilebilir.

Geline yerin bilinmezliği, şuarsuzluk ve bilinçsizlik durumudur. Korkmaz’ın belirlediği gibi, “*Yazar, dışlanan ve sürülen değerleri hafızanın bahçesinde toplar. Bu bahçe, tarih bilincidir. Tarih, yalnızca olayların ard arda sıralandığı, savaşların yapıldığı, insanların yok edildiği bir olaylar dizgesi değildir. Dünün, bugünün ve yarının üst üste kesildiği bir atılım noktasıdır*” (2008:7). Fakat öyküde anlatılan durum, tam da bu tarihsel bilincin yitimini betimler. Öyküdeki ben anlatıcı, ne bir mekanın, ne bir topluma, ne bir dile ne de bir geçmişe sahiptir ve bu yüzden tümel bir bilinç yitimine uğramıştır. Bilinç süreçlerle ilgilidir ve oluşması için çok boyutlu sosyal ve kültürel ortamlara gereksinim vardır. Bebeklikten, çocukluktan itibaren insanın bulunduğu şimdiki zamana kadar karşılaşılan insanlar, karşılıklı etkileşimler, deneyimler, konuşmalar, travmalar, sosyal bellek oluşumunu sağlar. Bu sosyal bellekten yoksunluk varoluşçu felsefenin insanın doğum anından itibaren bir “*tabula rasa*” (boş levha) durumuna işaret eder, ancak öyküde anlatılan durum daha vahimdir, çünkü belirli bir yaşta olduğu anlaşılan “ben” anlatıcının doğal bir “*tabula rasa*” olmadığı açıktır. Bu levha ya hiç dolmamıştır ya da boşalmış, boşaltılmış, silinmiştir. Günümüz postmodern çağda, insanın tarihle ilişkisi değişmiştir, insan artık imgelerin biçimlendirdiği kitle televizyonu çağında “*köklerden ziyade yüzeylere, derinlikli çalışmadan ziyade kolaaja, işlenmiş yüzeylerden ziyade üst üste getirilmiş alıntı imgelere*” yaslanan bir yaşam sürmektedir. İmgelerin, görüntünün derinlikli düşüncelerin yerini aldığı günümüzde, dil denilen olgu değerlerin, duyguların, düşüncelerin ve bilginin karşılıklı değişti tokuş edildiği bir iletişim aracı olmak yerine basit pragmatik bir ihtiyaç giderici aygıt dönüşmüştür. Bu yüzden, “*ayakları üzerinde sağlam biçimde duran kültürel nesneden ziyade çökmüş bir zaman ve mekan duygusuna bir bağlılığın gelişmiş olması hiç de şaşırtıcı değildir. Bunların hepsi tam da postmodern durumda sanatsal pratiğin yaşamsal boyutlarıdır*” (Harvey, 2012:79). “*Garip Aile*”de de karşımıza çıkan resim bu türden bir yaşamsal/yaşamsızlık boyutudur. Zaman gibi mekan da çökmüştür. İnsan kendini bu iki kimlik kurucu değere göre tanımlayabilecek bir durumda değildir. Ben anlatıcı nereden geldiğini bilmediği gibi, “*buraya*” ifadesi de açık değildir. Mekan burasıdır ancak burasının neresi olduğu herhangi bir referans ile açıklanmış değildir. Belirsizlik, bir yandan buradalığın evrensel boyutta her yeri kapsayabileceği gibi aslında hiç bir yer olmadığını da

imler. Her yerde olabilmek, bir aidiyetsizliğin resmidir, çünkü bireyin tanımsızlığına gönderme yapar.

Durumu daha da vahim hale getiren şey ise, nereden geldiğinin bilinmemesi kadar bu bilinememe halinin de bilinmemesidir. Körlük noktası oluşturan çift katlı bilinmezlik, sadece bir mekan yitmini değil, aynı zamanda bu yitimin ortaya çıkarılabileceği sorgulamanın da yitimidir. Günümüz insanının durumunu ortaya serimleyen ana husus budur. Günümüzün en büyük hastalığı insanların sorunlarla karşılaşmaları değil, sorunların farkında olmamaları, hatta sorgulama gerekliliği hissetmemeleridir. Psikolojik açıdan kaygı yitimi diye de nitelenebilecek bu olgu, insanın tümünden duyarsızlaşması anlamına gelir. Kaygı yitimi, yaşamsal refleksin yitimidir ve tıpkı bir insanın aç olduğunu bilmemesine benzer ki bu durumda birey en azından fark ettiği yokluğun giderilmesi amacı ile bir eyleme girişebilme potansiyelini barındırır. Ancak körlük her türden onayıcı/anlamalı eylemin önünde büyük bir engeldir. Sorunun dile getirilmesi sorunun farkındalığına işaret etse de sorunun üzerinde başka bir soru sorulmaması da farkındalığın yüzeyselliğini gösterir. Üstelik, öykünün devamında, *“Onlar da bilmiyor. Benim nereden geldiğimi değil, kendilerinin nereden geldiğini,”* cümleleri kökenle ilgili bellek yitiminin kapsamının genişlemesine vurgu yapar. Dahası, diğerleri sadece kendi bellek yitimine uğramış değil, başkalarının durumuna karşı da bir körlük içindedirler.

Bellek yitimi aynı zamanda bir değersizlik anlatır. Değer insanı insanlaştırır ve nesnelere ilişkisini tayin eder. Aynı zamanda sosyal bağlamda bir konum kazandırır. Anlatılan değersizlik durumu ‘her yerde’liği ve ‘hiçbir yerde’liği anlatır. Bu çok boyutlu durum, tam bir konumsuzluk durumudur. Öyküde konumsuz biçimde sunulan yaşam tasarımında *“yaşamın kendisi bir labirente dönüşmüştür ve olması muhtemel olan her şey olabilir, her olasılık kendini var edebilir”* (Borges, 1985:11). İnsan mekana göre de tanımlanabilir, fakat öyküdeki anlatıcı ve “diğerleri” konumsuzluklarından dolayı tanımlanamazdılar. Öykünün kahramanları çoğu zaman *“hangi dünyada bulduklarını karıştırmış gibidirler ve bu dünyayla nasıl bir ilişki içine girmeleri gerektiğini çıkaramazlar”* (Harvey, 2012:56). Tanımlanamazlık ise kimliksizliktir. Öte yandan kimlik bir kişilik kazanımıdır. Kişilik kimliksiz olamayacağı için, kimliksizlik kişiliksizlik haline dönüşmüş durumdadır. Kişilik ya da kimlik yoksunu olmak insanın varlığına aykırı bir durumu imler, bu yüzden varlık alanının varlığından bile şüphe duyulur durum ortaya çıkmıştır. Gerçekten nerden geldiğini bilmeyen insanların kökensizliği bir varlık durumu değil bir yokluk durumudur.

“Ben kimim?” sorusu soran insan bir kimlik bunalımına girmiş ve kendini tanımlamaya muhtaç bir duruma gelmiştir. Fakat bu tanımlamaya giren kişinin yaşadığı kimlik bunalımın giderilmesi için nesnel ya da öznel dış verilere, kanıtlara ihtiyacı vardır, çünkü *“ontolojik olarak güvenli kişi toplumsal, etiksel, tinsel, biyolojik yaşamın tüm getirdiklerini merkezi olarak sıkı bir kendisinin ve başka kişilerin gerçekliği ve kimliği hissinden hareketle karşılar”* (Laing; 2011:37). Bu bağlamda, kendini tanımlamak toplumsal bir özne olmaktan geçer. Toplumsal özne durumu ise, başkalarının varlığına ihtiyaç duyar. Dahası, başkalarının varlığını fark etme, kendi varlığının da onanması anlamına gelecektir. Başka bir kişinin onun varlığını onaylaması ya da geçmişini kendisine sunması, başka insanlarla, mekanlarla, olaylarla, nesnelere veya değerlerle ilişkilendirmesi kaçınılmazdır. Konumlandırma / anlamlandırma ancak zaman ve mekan olgusu ile mümkündür, çünkü *“kendi içinde oturmayı öğrenemeyen bireyler ve toplumlar, dünyaya tutunmayı ve oturmayı da beceremezler.”* Öykü kişileri de ne toplumsal ne de bireysel dünyalarında “oturmuş” değildir. Huzursuzluğu, yurtsuzluğu, aidiyetsizliği imleyen oturmamışlık konumu, dünyada yersizliği ve köksüzlüğü, hatta tümel bir anlamsızlığı

anlatır. Kendini tanımlamak, bilmek, kimlik kazanmak zorunda olan insan açısından; "ruhsal anlamda kendi içine oturma, tarihselleşen insanın dört farklı bellek mekanına birden açılarak, yüzlerce yıllık dünya deneyimini içselleştirmesidir" (Korkmaz, 2003:72). Ancak, öyküdeki kişilerin var olduklarını olumlayacak hiçbir kanıtları yoktur, ne kendi varlıkları ile ilgili ne de diğerlerine dair bir zihinsel bağlantılandırma, bağdaştırma olasılığı mümkün görünmemektedir.

"Nereden geldiğini bilmemek", öte yandan insanlık tarihi ve medeniyet açısından da bir sorundur. Geçmiş muhafaza etme güdüsü, "insanın kendi benliğini muhafaza etme güdüsünün bir parçasıdır. Geçmişte nerede olmuş olduğumuzu bilmeksizin gelecekte nereye gidiyor olduğumuzu anlamak güçtür. Geçmiş bireysel ve kolektif kimliğin zemini; geçmişin nesnelere kültürel semboller olarak anlam kaynağıdır. Geçmişle şimdiki zaman arasında süreklilik, rastlantılara dayalı bir kargaşanın içinden bir devamlılık duygusu yaratılmasını sağlar; değişim kaçınılmaz olduğundan, istikrarlı bir yapılaşmış anlam sistemi hem yenilikle hem de çürümeyle başa çıkmamızı mümkün kılar. Nostalji güdüsü, krize uyum sağlamanın önemli bir aracıdır; toplumsal bir yumuşatıcı rolü görür ve güvenin zayıfladığı ya da tehdit altına girdiği bir durumda ulusal kimliği güçlendirir" (Harvey, 2012:107). Öyküde, geçmiş yoktur; nereden geldiği bilinmemekle birlikte, nerede bulunduğu da bilinmez; kolektif kimlik yitimine bireysel kimlik yoksunluğu eşlik eder; insanların zamansal sürekliliği kesilmiştir ve öykü kişileri rastlantısal biçimde bir aradadır; parçalanmışlık içinde anlam sisteminin kurulması imkansız görünür; yenilik olasılığı yok gibidir; çürüme ile baş edilmesi olanaksızdır; noatalji güdüsü kaybolmuştur; toplumsal bir rol yoktur, gelecek tehdit altındadır ve ulusal kimlik bir tarafa, bireysel düzeyde bir kimliğin varlığından bile söz edilemez. Kendisini diğer insanlarla ilişkilendirememek, varoluş amaçlarının ve anlamının da yitimidir. Birey sadece diğerlerinden değil kendi kimliğinden de kopuk gibidir; ve "kendini bu dünyada evinde veya başkalarıyla birlikte olarak yaşantılayamaz, aksine, kendini umutsuz bir yalnızlık ve yalıtılmışlık içinde yaşantılar; dahası kendini tam bir kişiden ziyade, belki bir bedene hafifçe iliştilmiş bir zihin, iki ya da daha çok benlik vb. gibi, çeşitli biçimlerde "bölünmüş" olarak yaşantılar" (Laing, 2011:15). Zihin silinmesi olarak da görülebilecek bu olgu kültürlerin, diğerlerinin, sahip olduğu konuma göre zamansal ve sosyal bağlam açısından insanın kendisini var edebilme yeteneğini de elinden alır. Bir insan nesnelere ya da diğer insanlara göre sağda, solda, ilerde, geride, üstte ya da altta olabilir. Konumlandırma bir merkezi gerekli kılar, çünkü merkez hareket noktasıdır, konumlandırma koşuludur ve anlamın temelini oluşturur. Kıstas olmadan bir şey anlamlı ya da anlamsız olamaz. Bir kavramın anlamı bir diğer kavrama yakınlığı ya da uzaklığı, onu kabul etmesi ya da reddetmesi ile ortaya çıkar. Bu diyalektik bir tanımlama zorunluluğudur. Öykünün önermesi olan bu konumsuzluk durumu hiçsizliğe kadar gidebilecek ontolojik bir sorundur, çünkü insan tanımsız kalamaz. "Belirli geçmiş bir yaratımı belirtir: Yani onu imler ve benimsetir. En karanlık gerçekçiliğe girdiği zaman bile, yatıştırır, çünkü, onun yardımıyla, eylem kapanık, tanımlanmış, adlaştırılmış bir edimi dile getirir" (Barthes, 2009:33). Öyküdeki anlatıcı ve diğerleri kendilerini ve konumlarını tanımlama imkanından yoksundur. Geçmiş olmadığı için, yaratımdan söz edilemez. Eylem belirsizdir ve kişilerin benimsediği bir eylem yoktur. Karanlık ya da aydınlık herhangi bir gerçek durumdan bahsetme imkanı yoktur. Eylem olsalığı açık uçludur; tanımsızdır ve adlandırılması olası değildir. Öyküde anlatılan sosyal birimin "aile" olması ironik bir etki yaratmakta ve konumsuzluğun, tanımsızlığın boyutunu korkunç hale getirmektedir.

3. Dilin Yitimi ve Çoğul Teklikler

Sözcüğe dönüşmeyen bir düşünce sadece zihinsel gizil bir imgedir ve günışığına çıkma imkanından yoksundur. Dil düşünceyi varlaştıran araçtır. Dilsiz bir iletim ve algılama mümkün olamaz.

Öyküde “*Ayrıca, onlarla aynı dili de konuşmuyorum,*” cümlesi dilin sağladığı anlam aktarmasının karşılıklı bir akışkanlığının yokluğunu belirtir. Dil, evrensel değil kültürel bir ortak anlam dizgesi olarak düşünüldüğünde, dilin simgeler ve semboller aracılığı ile anlam aktarıcı, etkileşimci, sosyal bağlama bağımlı niteliği de öyküde anlatılan ilişkinin kurulamayacağını gösterir. Birbirinin dilini anlamayan iki insanın, tarihsel süreçte dilin kazanım olarak elde ettiği anlam değerlerinden de yoksun kalacaktır. Bu durumda iletişimin tek yolu jestler, mimikler ve işaretler olacaktır ki bu da iletişim seviyesini dili henüz keşfetmemiş olan ilkel insanın konumuna indirger. Bu varlık ilkel bir varlık biçimidir.

Dilsel olanağı olmayan iki bireyin birlikteliği homojen çoğul “biz” kavramını oluşturamaz. Bunun yerine tek tek iki “ben” öznesinin yığınsal, ortak değerleri olmayan, birbiriyle sadece fizyolojik yakınlık kurabilen heterojen “biz” kavramı ortaya çıkar. Zaten öyküde aktarılan gizli “ben” öznesi ile “onlar” öznesinin durumu cümlenin sentaktik yapısından da anlaşılmaktadır. “Onlar” diye nitelenen diğer insanlarla, duygusal, düşünsel, kültürel herhangi bir ortak değer yaratımının olmadığı bir mesafe, uzaklık, ötekilik ilişkisi kurulmuştur.

Öyküde anlatılan bu uzaklık ve ötekilik boyutu sadece “ben” ve “onlar” arasında birey ile grup kopukluğu değildir. “Onlar” da kendi içlerinde “ben” ve ötekiler diye bölünmekte ve bu bölünme homojen herhangi iki kişinin varlığını imkansız hale getirmektedir. Öyküde anlatılan ailenin “garip” sıfatıyla nitelendirilmesinin nedeni bu kopuk “ben”lerden oluşan heterojen “biz” olgusunun salt fiziksel bir arada bulunma durumudur. Hiçbir “ben” başka bir “ben” ile dilsel temelli bir iletişim kurabilecek ortak simgesel anlaşmaya sahip değildir.

Modern insanın niteliği simgesel düzlemde birbirinden kopuk, bir ülke içinde aynı anlam düzeyinde aynı dili konuşmaya muktedir olmayan insanlar yığını olarak sunulmuştur. Bu dil farklılığının boyutu farklı kültürler, uluslardan oluşmamıştır, çünkü birbirinin dilini konuşamayanlar bir “garip aile” şeklinde aynı mekanda birlikte yaşamaktadırlar. Oldukça kötümser bir tablonun sunulduğu öyküde, kopukluğun, iletişimsizliğin, konuşamamanın, anlaşamamanın boyutları ikili düzeyde bile imkansız olarak anlatılmıştır.

Fakat yine de “*böylece, (garip aile!) bir arada yaşayıp gidiveriyoruz işte.*” Bu cümlede vurgulanan “*yaşayıp gidiveriyoruz*” eylemi aynı zamanda bir süreklilik anlatması bakımından ayrıca önemlidir. Bu ifade, mevcut iletişimsizlik durumunun geçiciliğini ortadan kaldırmakta, “*gidiveriyoruz*” ise durumun devamlılığını imlemektedir. Bu fiil yaşanan durumun çok da olumlu bir durum olmadığını, bir tür zorunluluk olduğunu sezdirmektedir. Cümlenin sonundaki “*işte*” sözcüğü, nasıl olur da bu koşullarda insanların yaşamaya devam edebildiklerine şaşkınlık katmaktadır. Bir tür idare etme, zorunluluktan dolayı başka şekilde yapamamayı ve bu şekilde bir yaşamın zorlanarak, güçlükle sürdürülebildiğini de anlatır.

4. Sonuç

Ferit Edgü’nün “**Garip Aile**” adlı öyküsü, insanın yüzünde birdenbire patlayan bir flaş gibi, modern yaşamın bir kesitini sunarak şok etkisi yaratan tipik bir küçürek öykü örneğidir. Başlık dahil sadece 38 sözcük ve 6 cümleden oluşan bu öykü, modern insanın trajik iki özelliğine vurgu yapmaktadır.

Bu etkilerden ilki insanın bellek yitimi ve nereden geldiğini bilmemesidir. Köklerinden

kopma biçiminde sunulan bu yitim, aidiyetsizliği, dünyada konumsuzluğu, kültürel değerlerden yoksunluğunu ve kimliksizliğini imler.

İkinci etki ise yine modern insanın diğer insanlarla aynı dili konuşamaması bağlamındaki iletişimsizlik olgusudur. İnsanlar bir aile gibi aynı ortamda fiziksel varlıklarını sürdürmelerine rağmen, insani niteliklerin biri olan anlaşılabilirlikten yoksundurlar. Fakat daha da vahimi, bu iletişimsizlik durumu geçici olmaktan uzaktır.

Kaynakça

Barthes, Roland. Yazının Sıfır Derecesi-Yeni Eleştirel Denemeler. (Çeviren: Tahsin Yücel). Yapı Kredi Yay.:İstanbul. 2009.

Borges, Jorge Luis. **Fiction**. Barcelona: Planeta-Agostini. 1985.

Bradbury, Malcolm.(1977). *Possibilities. Essays on the State of the Novel*. London: Oxford U. P.

Gasset, O.Y. **Tarihsel Bunalım ve İnsan**. (N. G. Işık, Çev.) İstanbul: Metis Yayınları. 1998.

Harvey, David. **Postmodernliğin Durumu**. (Çeviren: Sungur Savran) Metis Yay.:İstanbul. 2012. Korkmaz, Ramazan. (2003). "Oğuz Yurdu Romanında Toplumsal Bilinçdışının Görüntü Düzeyleri" bilig. *Güz / 2003*. sayı 27: 71-83.

_____. (2008). "Aytmatov Anlatılarında Aşkın Eriştirici ve Dönüştürücü Gücü", bilig. Yaz. Sayı 46:1-8.

Laing, R. D. **Bölünmüş Benlik**, (Çev: Ergün Akça), Pinhan Yayıncılık. İstanbul. 2011.

Lucy, Niall. **Postmodern Edebiyat Kuramı**. (Çeviren: Aslıhan Aksoy) Ayrıntı Yay. 2003.

Touraine, A. **Modernliğin Eleştirisi**. (H. Tufan, Çev.) İstanbul: Y.K.Y. 1995.